

Zobowiązania umowne.
Zasady ich wykonywania oraz odpowiedzialność odszkodowawcza (cz. 2)

SYLWIA KOTECKA
s.kotecka@prawo.uni.wroc.pl

Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej (CBKE)
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski
<http://cbke.prawo.uni.wroc.pl>

Umowne prawo odstąpienia

• Art. 395 § 1: Można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie.

• § 2: W razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za nie zawartą. To, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy należy się drugiej stronie odpowiednie wynagrodzenie.

Prawo odstąpienia od umowy wzajemnej

• Art. 492: Jeżeli uprawnienie do odstąpienia od umowy wzajemnej zostało zastrzeżone na wypadek niewykonania zobowiązania w terminie ściśle oznaczonym, strona uprawniona może w razie zwłoki drugiej strony odstąpić od umowy bez wyznaczania terminu dodatkowego. To samo dotyczy wypadku, gdy wykonanie zobowiązania przez jedną ze stron po terminie nie miałyby dla drugiej strony znaczenia ze względu na właściwości zobowiązania albo ze względu na zamierzony przez nią cel umowy, wiadomy stronie będącej w zwłoce.

Prawo odstąpienia od umowy wzajemnej

• Art. 494: Strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy; może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, lecz również naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania.

Odstępne

• Art. 396: Jeżeli zostało zastrzeżone, że jednej lub obu stronom wolno od umowy odstąpić za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne), oświadczenie o odstąpieniu jest skuteczne tylko wtedy, gdy zostało złożone jednocześnie z zapłatą odstępnego.

- stosuje się do niego przepisy dotyczące umownego prawa odstąpienia (bo to szczególny jego rodzaj)

Opóźnienie świadczeń pieniężnych

• Art. 481 § 1: Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

• § 2: Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

• § 3: W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może **nadto** żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

Odsetki

• Art. 359 § 1: Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu.

• § 2: Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe.

•§ 2¹: Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP (odsetki maksymalne).

•Art. 359 § 2²: Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

•§ 2³: Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim wypadku stosuje się przepisy ustawy.

§ 3: Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, wysokość odsetek ustawowych (...).

Wybór prawa obcego

•Wyciąg z umowy licencyjnej na używanie jednej z przeglądarek internetowych:

•„Any and all disputes arising out of the rights and obligations in this Agreement shall be submitted to ordinary court proceedings. You accept the Oslo City Court as legal venue under this Agreement. This Agreement shall be governed by Norwegian law”.

Opcje: I agree; I do not agree

Termin płatności odsetek

•Art. 360: W braku odmiennego zastrzeżenia co do terminu płatności odsetek są one płatne co roku z dołu, a jeżeli termin płatności sumy pieniężnej jest krótszy niż rok – jednocześnie z zapłatą tej sumy.

Odsetki od zaległych odsetek

•Art. 482 § 1: Od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości **strony zgodziły się** na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy.

Jakość rzeczy

•Art. 357: Jeżeli dłużnik jest zobowiązany do świadczenia rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a jakość rzeczy nie jest oznaczona przez właściwe przepisy lub przez czynność prawną ani nie wynika z okoliczności, dłużnik powinien świadczyć rzeczy średniej jakości.

- rzeczy oznaczone tylko co do gatunku – wg cech rodzajowych („zastępowalne”);
- rzeczy oznaczone co do tożsamości – rzecz indywidualnie wskazana („niezastępowalne”)

Solidarność

•Art. 369: Zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej.

•Art. 370: Jeżeli kilka osób zaciągnęło zobowiązanie dotyczące ich wspólnego mienia, są one zobowiązane solidarnie, chyba że umówiono się inaczej.

•Art. 371: Działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą szkodzić współdłużnikom.

•Art. 372: Przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia w stosunku od jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem współdłużników.

Solidarność dłużników

•Art. 366 § 1: Kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników).

•§ 2: Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani.

- świadczenie jest tylko jedno; nie - ilu jest dłużników

Solidarność wierzycieli

•Art. 367 § 1: Kilku wierzycieli może być uprawnionych w ten sposób, że dłużnik może spełnić całe świadczenie do rąk jednego z nich, a przez zaspokojenie któregokolwiek z wierzycieli dług wygasa względem wszystkich (solidarność wierzycieli).

•§ 2: Dłużnik może spełnić świadczenie, według swego wyboru, do rąk któregokolwiek z wierzycieli solidarnych. Jednakże w razie wytoczenia powództwa przez jednego z wierzycieli dłużnik powinien spełnić świadczenie do jego rąk.

- świadczenie jest tylko jedno; nie - ilu jest wierzycieli

Świadczenie dla nieuprawnionego

•Art. 452: Jeżeli świadczenie zostało spełnione do rąk osoby nieuprawnionej do jego przyjęcia, a przyjęcie świadczenia nie zostało potwierdzone przez wierzyciela, dłużnik jest zwolniony w takim zakresie, w jakim wierzyciel ze świadczenia skorzystał. Przepis ten stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy świadczenie zostało spełnione do rąk wierzyciela, który był niezdolny do jego przyjęcia.

Przedawnienie

•Art. 117 § 1: Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu.

→ nie przedawniają się roszczenia niemajątkowe, np. z tytułu ochrony dóbr osobistych

Art. 24 § 1 zd. 1: Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne.

- roszczenia przedawnione istnieją nadal, ale w pewnych przypadkach nie będzie mogło być przymusowo zrealizowane

•Art. 117 § 2: Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

- wyjątek od zasady, że umów należy dotrzymywać albo iż szkodę należy naprawić

•Art. 118: Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata.

- świadczenia okresowe: np. alimenty, renty, czynsz najmu.

•Art. 119: Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

- postanowienie umowne, że termin przedawnienia będzie krótszy/dłuższy, jest nieważne

•Art. 120 § 1: Początek biegu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie.

•§ 2: Bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, nie zastosował się do treści roszczenia.

•Art. 123 § 1: Bieg przedawnienia przerywa się:

1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia;

2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje;

3) przez wszczęcie mediacji.

Art. 124 § 1: Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Związanie wzorcem umowy

• Art. 384 § 1: Ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy.

• § 2: Jeżeli posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego.

Elektroniczny wzorzec umowy

• Art. 384 § 4: Jeżeli jedna ze stron posługuje się wzorcem umowy w postaci elektronicznej, powinna go udostępnić drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności.

Wykładnia (interpretacja) wzorca umowy

• Art. 385 § 1: W razie sprzeczności treści umowy z wzorcem strony są związane umową.

• § 2: Wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta.

Niedozwolone postanowienia umowne

• Art. 385¹ § 1: Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

• § 4: Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

•Art. 385¹ § 3: Nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Niedozwolone postanowienia umowne

•Art. 385³: W razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności:

1) wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie;

2) wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (...);

6) uzależniają zawarcie umowy od przyrzeczenia przez konsumenta zawierania w przyszłości dalszych umów podobnego rodzaju (...);

10) uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w umowie (...);

12) wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, jeżeli konsument rezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania (...);

14) pozbawiają wyłącznie konsumenta prawa do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia (...) itd.

•Rejestr postanowień niedozwolonych prowadzi Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

<http://www.uokik.gov.pl>